

Andrzej Wiśniewski

Przegląd wydawnictw prawniczych

Palestra 8/6(78), 57-61

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

4. Charakter funkcji przewodniczącego gromadzkiej rady narodowej

W wyroku z 11.I.1963 r. II K 130/62 (OSNKW 1/64, poz. 11) Sąd Najwyższy ustalił, że okoliczność, iż funkcja przewodniczącego gromadzkiej rady narodowej jest funkcją społeczno-polityczną, nie zwalnia go od odpowiedzialności za niewykonywanie obowiązku kontroli w zakresie prawidłowego funkcjonowania aparatu rady. W przekonaniu S.N. obowiązek powyższy wynika zwłaszcza z przepisów art. 57 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 25.I.1958 r. o radach narodowych (Dz. U. Nr 5, poz. 16), które ustalają, że przewodniczący czuwa nad wykonywaniem uchwał rady i prezydium oraz wytycznych organów nadrzędnych i jest służbowym przełożonym kierowników i innych pracowników wydziałów. Jakkolwiek za sprawne funkcjonowanie i zorganizowanie aparatu gromadzkiej rady narodowej odpowiedzialny jest bezpośrednio sekretarz tej rady, to jednak wymienione wyżej obowiązki przewodniczącego nie zwalniają go od odpowiedzialności nie tylko politycznej, lecz również prawnokarnej za ich niewykonywanie.

(opracował L. Kubicki)

PRZEGLĄD WYDAWNICTW PRAWNICZYCH

A. Kunicki: *Zasiedzenie w prawie polskim*. Wyd. Prawn., Warszawa 1964 r., s. 168.

Praktyka sądowa wykazuje poważną liczbę spraw z zakresu stwierdzenia zasiedzenia własności. Niekiedy — jak pisze autor — instytucją zasiedzenia posługują się posiadacze, których tytuły są prawdopodobne, lecz trudne do ustalenia. Stan taki powstaje najczęściej w wyniku działań dobrowolnych. Poza tym wiele wniosków o stwierdzenia zasiedzenia dotyczy nieruchomości nabytych w drodze aktów nieformalnych. Jak z tego widać, instytucja zasiedzenia w praktyce wybiega poza ramy swego ustawowego przeznaczenia i pełni rolę wygodnego środka zmierzającego do uporządkowania własności.

Autor szczegółowo omawia zasiedzenie własności, współwłasności, ograniczonych praw rzeczowych, własności na przedmiocie dzierżenia oraz charakter i skutki prawne nabycia prawa przez zasiedzenie. W konkluzji tych rozważań autor podkreśla, że nabywca własności *praeter* i *contra tabulas* nie odpowiada za zobowiązania właściciela dotyczące nieruchomości — niezależnie od tego, czy prawa i roszczenia osobiste, będące korelatem tych zobowiązań, zostały ujawnione w księdze wieczystej, czy też nie. Nie odpowiada w szczególności za długi, jakie ciążyą na nieruchomości, gdy odpowiadająca im wierzytelność nie została zabezpieczona hipoteką. Posiadacz nabywa jednak nieruchomość z obciążeniami wynikającymi z wpisanych do księgi wieczystej ograniczonych praw rzeczowych. Wraz z własnością gasną prawa z tytułu przymusowych ubezpieczeń oraz roszczenia wobec osób trzecich, wynikające ze szkód wyrządzonych na przedmiocie posiadania. Wyjątkowo jednak nabywca przez zasiedzenie odpowiada za zobowiązania byłego właściciela, jeżeli chodzi o nieruchomości rolne, obciążone należnością Państwowego Funduszu Ziemi lub Banku Rolnego z tytułu nabycia w drodze radania i sprzedaży albo należnością b. Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej — bez względu na to, czy należność jest ujawniona w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów — gdy nieruchomość ta jest przedmiotem zasiedzenia.

Rozpatrując zagadnienie przesłanek zasiedzenia, do których należy zaliczyć: odpowiedni przedmiot zasiedzenia, posiadanie, upływ czasu, dobrą wiarę i wpis do księgi wieczystej — autor poświęca wiele miejsca problemowi, czy konkretne dobro materialne może być przedmiotem posiadania oraz czy porządek prawny dopuszcza, by osoba fizyczna mogła być właścicielem danego dobra. Autor zaznacza, że jeśli porządek prawny wyłącza pewną kategorię rzeczy spod obrotu cywilnego, nie dopuszczając na tych rzeczach odrębnych praw podmiotowych (i to bądź ze względu na charakter rzeczy, bądź ze względu na osobę posiadacza), to mimo że taka rzecz może być przedmiotem posiadania, niedopuszczalne jest zasiedzenie prawa na tych rzeczach. Tylko więc taka rzecz nadaje się do zasiedzenia, która nie jest wyjęta spod obrotu ze względu na jej charakter lub osobę posiadacza. Do grupy rzeczy wyjętych spod obrotu nie należą jednak te rzeczy, co do których istnieje przejściowy zakaz alienacji lub których obrót jest ograniczony ze względu na szczególną właściwość rzeczy.

Ogólna teza o niedopuszczalności zasiedzenia jest do przyjęcia jedynie w tych wypadkach, gdy charakter rzeczy wyłącza możliwość indywidualnego używania czy użytkowania. Autor podkreśla, że dotyczy to m. in. gospodarstw rolnych, wobec których daleko idące ograniczenia w stosowaniu instytucji zasiedzenia wprowadza ustawa z dn. 29 czerwca 1963 r. o ograniczeniu podziału gospodarstw rolnych. Ograniczenia te zostały w pracy szczegółowo przedstawione.

W książce omówione są też zagadnienia związane ze stwierdzeniem zasiedzenia.

*

J. Franz: *Niektóre podatki i opłaty terenowe. Teksty i objaśnienia. Wyd. Prawn., Warszawa 1964 r., s. 256.*

Niniejsze opracowanie przepisów o podatkach terenowych stanowi systematyczny podręcznik, w którym poza tekstem jednolitym dekretu o niektórych podatkach i opłatach terenowych zamieszczone są także teksty wszystkich związanych z dekretem rozporządzeń i okólników. Książka zawiera ponadto urzędową wykładnię przytoczonych w podręczniku przepisów, którą w miarę potrzeby uzupełnia jasny komentarz autora.

Do podatków i opłat terenowych, które są przedmiotem opracowania autorskiego, należą: podatki od nieruchomości, od lokali, od posiadania psów, od spożycia w nocnych lokalach rozrywkowych, opłata od środków transportowych oraz opłata targowa i uzdrowskowa. Autor, po przedstawieniu krótkiego zarysu rozwoju danin terenowych, omawia szczegółowo powstanie i wygaśnięcie wymienionych wyżej obowiązków, ich przedmiot, zwolnienia od tych obowiązków, stawki podatkowe itp.

W książce zamieszczono poza tym niektóre przepisy dekretu o postępowaniu podatkowym oraz przepisy w sprawie wykonania tego dekretu w części dotyczącej inkasa podatku od lokali i składania wykazów dla celów podatkowych.

*

J. Jendrośka: *Zagadnienia prawne wykonania aktu administracyjnego. Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. Seria A. Nr 87. Wrocław 1963 r., s. 148.*

Każda dyscyplina naukowa ma pewną podstawową problematykę przedmiotu. Do takiej podstawowej problematyki nauki prawa administracyjnego należą

niewątpliwie zagadnienia dotyczące aktu administracyjnego. Jednakże w bogatej literaturze z zakresu aktu administracyjnego stosunkowo niewiele miejsca poświęcono zagadnieniu wykonania tego aktu. Tymczasem, jak wskazuje autor pracy, wykonanie aktu administracyjnego jest zjawiskiem o złożonej problematyce. Wbrew bowiem rozpowszechnionym w nauce tradycyjnej poglądom nie tylko akt administracyjny wywołuje skutki prawne, ale skutki te wywołuje również wykonanie aktu. Skutki te mogą występować zarówno w sferze prawa administracyjnego, jak i karnego, cywilnego, finansowego itd. Skutkiem wykonania aktu administracyjnego jest powstanie jakiejś nowej sytuacji w obrocie prawnym, która z kolei może wywoływać różnorodne konsekwencje. Wykonanie bowiem aktu administracyjnego to nie tylko czynność organu administracyjnego (egzekucja), ale przede wszystkim czynność podmiotu zobowiązanego.

Autor pracy postawił sobie dwa zadania: 1) przeprowadzenie analizy obowiązującego ustawodawstwa dotyczącego wykonania aktu administracyjnego oraz 2) poddanie — na podstawie tej analizy — rewizji dotychczasowych pojęć i konstrukcji prawnych w tym zakresie. Stąd też w pracy występują zarówno elementy analityczne, jak i porównawcze i krytyczne.

Podstawowym wnioskiem wynikającym z pracy jest to, że wykonanie aktu administracyjnego — dobrowolne czy przymusowe, dokładne czy niedokładne — jest zawsze zjawiskiem prawnym, mianowicie faktem administracyjnoprawnym, który należy odróżnić od czynności administracyjnoprawnej, jaką jest akt administracyjny. Prawny charakter wykonania aktu administracyjnego widzi autor w tym, że jest ono przewidziane przez prawo (a nawet jest nieraz szczegółowo uregulowane) oraz że wywołuje skutki prawne. Skutki te wywołuje wykonanie albo niewykonanie aktu, przy czym mogą one występować w różnych dziedzinach prawa.

Wykonanie aktu administracyjnego nie można też — zdaniem autora — zacieśniać z punktu widzenia prawa jedynie do przymusowej realizacji. Wprawdzie właśnie przymusowa realizacja jest przedmiotem żywego zainteresowania piśmiennictwa i ustawodawstwa, jednakże nie wyczerpuje ona całej problematyki prawnej wykonania aktu administracyjnego, do której należy także dobrowolne wykonanie.

Autor podjął też w swej pracy próbę rozwiązania spornego problemu stosowania egzekucji administracyjnej wobec jednostek państwowych. Nie widzi on przeszkód do stosowania egzekucji administracyjnej wobec organu administracji państwowej w sprawach dotyczących bezpośredniego zarządzania wydzielonym mieniem państwowym, a także wobec pozostałych jednostek państwowych, przedsiębiorstw i zakładów, przy założeniu istnienia ich osobowości prawnej.

*

O. S. Joffe, M. D. Szargorodski. *Zagadnienia teorii prawa*. PWN. Warszawa 1963 r., s. 344. *Przekładu książki na język polski dokonali: Józef Nowacki i Jerzy Wróblewski.*

Autorzy podjęli w swej pracy próbę przedstawienia węzłowych zagadnień teorii państwa i prawa oraz dyscyplin prawa pozytywnego. Punktem wyjścia do dokonania uogólnień teoretycznych są doświadczenia, jakie autorzy zgromadzili,

prowadząc badania w zakresie dyscyplin prawa pozytywnego. Stąd też poruszane problemy i ich rozwiązania pobudzają do teoretycznych refleksji nie tylko tych, którzy interesują się zagadnieniami teorii państwa i prawa, ale również i tych, którzy uznają potrzebę teoretycznych badań w poszczególnych dyscyplinach prawa. Autorzy pokazują w swej pracy drogę przenikania problematyki teorii państwa i prawa do różnych dyscyplin prawa, wskazując jednocześnie, że bez wykorzystania dorobku tych dyscyplin nie jest możliwy rozwój ogólnej teorii.

Praca nie ma charakteru systematycznego wykładu. Autorzy precyzują w niej swój punkt widzenia tylko na niektóre zagadnienia teoretyczne, takie mianowicie, jak pojęcie i zadania teorii państwa i prawa, istota prawa, norma prawna, stosunek prawny, praworządność i porządek prawny, pojęcie odpowiedzialności prawnej, system prawa.

Nie sposób w krótkim omówieniu przedstawić tych wszystkich zagadnień, warto jednak podkreślić twierdzenie autorów, że każdy, kto zajmuje się badaniem szczegółowych problemów prawnych, powinien mieć możliwość posługiwania się istniejącymi już ogólnoteoretycznymi twierdzeniami.

*

Kodeks drogowy. Wyd. IV. Wyd. Prawn. Warszawa 1964 r., s. 224.

Ukazało się kolejne, czwarte już, uzupełnione wydanie „Kodeksu drogowego”.

Wydanie to, poza ustawą o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych i rozporządzeniem Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych w sprawie ruchu na drogach publicznych, zawiera także ustawę o drogach publicznych, zamieszczoną obecnie w pełnym brzmieniu. Poza tymi aktami w zbiorze, wydanym w przyjemnej, plastikowej okładce, znajdują się: zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie kontroli ruchu na drogach publicznych, rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie badania kierujących pojazdami, podejrzanych o znajdowanie się w czasie prowadzenia pojazdu w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, zarządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych w sprawie sygnałów i oznakowania pojazdów samochodowych w ruchu oraz zarządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych w sprawie ustalenia terminu, od którego obowiązuje używanie hełmów ochronnych przez osoby jadące na niektórych rodzajach motocykli.

*

K. Koranyi: Powszechna historia państwa i prawa. Tom II. Średniowiecze. Część 1. PWN Warszawa 1963 r., s. 388.

Tom pierwszy zakrojonej na cztery części pracy prof. Koranyiego ukazał się w 1961 r. Wydana obecnie część pierwsza tomu drugiego obejmuje historię państwa i prawa cesarstwa rzymskiego z okresu dominatu wczesnobizantyńskiego, ustroju i prawa Germanów przed ich osiedleniem się na terytorium cesarstwa, poszczególnych państw szczepowych (Wizygotów, Ostrogotów, Wandalów, Burgundów, Longobardów i Franków), Anglii w okresie anglosaskim, wreszcie Słowian wschodnich i państwa kijowskiego. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że po raz pierwszy w naszej literaturze historycznoprawnej przedstawione zo-

stały systematycznie i obszernie instytucje prawa prywatnego, procesowego i karnego.

Źródłowy charakter pracy i obszerna wykorzystana literatura czyni z książki wyczerpujący system, znacznie przekraczający ramy podręcznika uniwersyteckiego.

A. Wiśniewski

PRZEGLĄD PRASY PRAWNICZEJ

Czy pozew zwrócony przerywa bieg przedawnienia?

W numerze 2 (1964) „Państwa i Prawa” opublikowany został artykuł Zofii Gawrońskiej-Wasilkowskiej na powyższy temat*. Autorka, omawiając zagadnienie na tle historycznego rozwoju tej instytucji, wychodzi z założenia że przepisy prawa materialnego wskazują wyraźnie na to, iż każdy pozew, a więc także zwrócony i cofnięty, przerywa bieg przedawnienia, przepis zaś art. 137 k.p.c., zawierający treść ściśle formalną, ma znaczenie tylko w zakresie skutków nieusunięcia braków procesowych, natomiast nie odnosi się do kwestii przerywania biegu przedawnienia. Stanowisko reprezentowane przez autorkę zgodne jest z zasadą uchwaloną przez Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów (OSN, zesz. 3/1959, poz. 61).

W nrze 3 (1964) miesięcznika „Państwo i Prawo” Aleksander Wolter polemizuje z poglądami wyrażonymi przez Z. Gawrońską-Wasilkowską. Autor zajmuje wręcz odwrotne stanowisko twierdząc, że pozew zwrócony nie przerywa biegu przedawnienia. Wynika to między innymi z treści art. 111 pkt 2 p.o.p.c., który stanowi, że „bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przedsięwziętą w celu dochodzenia roszczenia przed sądem lub inną powołaną do tego władzą albo przed sądem polubownym”. Przepis ten nie wylicza nawet przykładowo tych czynności, co wskazuje — zdaniem autora — na to, że prawo materialne odżyła kwestię, o jaką mianowicie czynność tutaj chodzi, do przepisów proceduralnych, i to nie tylko do przepisów z zakresu postępowania sądowego. Czynności, o których mowa w art. 111 pkt 2 p.o.p.c., są czynnościami typu proceduralnego, z których prawo materialne korzysta do swoich celów (przerwanie biegu przedawnienia). Reasumując, autor wyraża zapatrywanie, że „nie można mówić o pozwie, który jest »dobry« z punktu widzenia prawa materialnego, ale »zły« z punktu widzenia prawa procesowego (...).”

Ustawa o ograniczeniu gospodarstw rolnych

W numerze 3 (1964) „Nowego Prawa” znajdujemy dwa opracowania poświęcone ustawie z dnia 29 czerwca 1963 r. o ograniczeniu podziału gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 28, poz. 168). Pierwsze opracowanie to artykuł Stefana Mokrasa pt. „Zasady intertemporalne w ustawie z dnia 29 czerwca 1963 r.”, drugie, pióra

* Artykuł był omawiany w numerze 4/1964 „Palstry”, str. 51.